

Městská knihovna v Praze

Lope
de Vega

Sedlák
svým pánem

PRAHA 2012

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Fpřístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Sedlák svým pánem tak, jak bylo vydáno vydavatelstvím Zora v roce 1919 (VEGA, Lope de. *Sedlák svým pánem : veselohra o čtyřech jednáních*. Přel. Jaroslav Vrchlický. Praha : Zora, 1919. 130 s. České divadlo. Edice Zory, sv. 4).

Text díla (Lope de Vega: Sedlák svým pánem), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

VEGA, Lope de. *Sedlák svým pánem* [online]. Přel. Jaroslav Vrchlický. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2012 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z WWW: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/70/27/47/sedlak_svym_pane_m.pdf>.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 26. 2. 2012.

OBSAH

Jednání první.....	7
SCÉNA I.....	7
SCÉNA 2.....	10
SCÉNA 3.....	12
SCÉNA 4.....	16
SCÉNA 5.....	17
SCÉNA 6.....	21
SCÉNA 7.....	23
SCÉNA 8.....	27
SCÉNA 9.....	34
SCÉNA 10.....	36
Jednání druhé.....	37
SCÉNA I.....	37
SCÉNA 2.....	41
SCÉNA 3.....	42
SCÉNA 4.....	44
SCÉNA 5.....	46
SCÉNA 6.....	47
SCÉNA 7.....	51
SCÉNA 8.....	53
SCÉNA 9.....	54
SCÉNA 10.....	62
SCÉNA 11.....	65
SCÉNA 12.....	67
SCÉNA 13.....	68
SCÉNA 14.....	69
SCÉNA 15.....	70
Jednání třetí.....	74
SCÉNA I.....	74
SCÉNA 2.....	76
SCÉNA 3.....	78
SCÉNA 4.....	82
SCÉNA 5.....	87

Jednání čtvrté.....	91
SCÉNA I.	91
SCÉNA 2.	93
SCÉNA 3.	95
SCÉNA 4.	99
SCÉNA 5.	101
SCÉNA 6.	103
SCÉNA 7.	104
SCÉNA 8.	109

OSOBY

KRÁL:

INFANTKA: jeho sestra

Hrabě **OTON:** jeho maršálek.

Hrabě **FINARDO:** dvořané.

Hrabě **MARIN:** dvořané.

JUAN: sedlák.

LISARDA: jeho dcera.

FELICIANO: jeho syn.

BELISA: jeho schovanka.

FILETO: jeho čeled'.

BRUNO: jeho čeled'.

SALVANO: jeho čeled'.

Dvořané, lovci, venkované, hudebníci, družina královská.

I., 2..a 3. jednání ve vesnici u Paříže na statku Juanově, 4. jednání v Paříži v paláci královském.

Jednání první.

Vesnice dvě míle od Paříže vzdálená. Na levo zadní strana statku Juanova, na pravo v pozadí vesnický kostel se hřbitovem, opatřeným mříží, ve které jsou dvěře na jeviště vedoucí. Kolem statku plot, za ním a dokola venkovský sad.

SCÉNA I.

Juan, Fileto, Bruno, Salvano vystupující ze statku.

JUAN: Mnil jsem, že Vás najdu tady
s kosami již v rukou, zatím
hrajete si na dvořany.

FILETO: Co zas laješ? - Ale ovšem
zdvořilý jsi i v svém lání -
dvořany nás nazýváje
myslíš, že nás hodně znectíš
tímto velmi čestným názvem?

JUAN: Ne, Filete, ty se mýlíš, -
proto slujem venkovany,
že žijeme na venkově,
jako u dvora kdo žije,
dvořanem ten nazývá se.
Urážkou by dvořanovi
bylo, zvát jej venkovanem,
ač on často za urážku
nazývá nás venkovany,
na venkově jenž jsme doma;
obráceně dvořany zas
já vás nazval k haně vaší.

FILETO: Vysvětlils to velmi dobře.

JUAN: Nyní chutě k dílu, chaso,
mohu-li já stará záda
v namáhavé křivit práci,
proč by každý z vás to nemoh? -
Kolik pak jich vyšlo orat?

SALVANO: Dvacet, pane, čeledínů,
deset s voly, deset s mezky.

JUAN: Král by moh mi záviděti!
Salvane, vem vůz a mezka,
a spěš rychle k výpomoci
na vinici farářovu.

SALVANO: Zajisté, však jílovatá
je tam půda, po těch deštích,
dovolte, bych dva vzal mezky.

JUAN: Nuže, dva vem. Bohu díky,
že mi tolik dal jich, všechny
spočítat, že nedovedu.

(Odejde Salvano)

A ty, Bruno, též se seber
za Costancou na vinici!

BRUNO: Jdu již. *(Odejde.)*

JUAN: Fileto, ty, poslyš,
košík vezmi hezky čistý,
natrhej tam pěkných hroznů,
lahodících mile oku -
nachových a obemžených
lehce rosou jako stříbrem;
krásných oněch hroznů naber,
jež ožehlo slunce zlatem,
s nimi pak se vydej chvatem

ku doktoru Pelorovi,
který je náš milý soused.

FILETO: Naříd' Gile, by mi dala
šátek pěkně vyšívaný,
s třásní zdobnou s každé strany,
bych moh pěkně ukrýt víno.

JUAN: Hlupáku, bys potom šátek
zapomněl tam?

FILETO: Slušní lidé
mís a šátků užívají.

JUAN: K čemu šátek, vezmi listy,
révy listy zoubkované,
vlož je pěkně mezi sebe,
slzičkami prostrkej je,
šátek máš, že z lidské ruky
nevyšel tak pestrý, zdobný.

FILETO: Ano, chci tak učiniti,
jak bych obsloužit měl krále!

JUAN: Na tebe já počkám tady.

FILETO: V okamžiku jsem tu zase! (*Odejde.*)

SCÉNA 2.

JUAN: Děkuji ti, dobrý bože,
za vše statky, které dals mi,
za pole a za vinice,
za stodoly vrchovaté,
za ovocné, širé sady,
za úly, jež plny medu,
za olivy, za kaštiny
za valná stáda skotu; -
víc však nežli za vše statky,
za peníze, za bohatství,
za to, bože, děkuji ti,
že zde žiju spokojeně, -
nezávidím dvořenínu,
nezávidím velkým světa,
nezávidím ani králi.
Šedesát let ve vsi této -
dvě jen míle ode dvora -
žiju klidně, spokojeně
v stínu stromů, v kterém druhdy
šťastné dítě hrávalo si.
Dvora práh jsem nepřekročil,
věren svojí rodné chatě. -
K čemu také těkat v dálku,
hledat jinde klid a štěstí?
Blázní vojín, ruce nohy
jenž chce světem rozhazovat,
a má, chudák - pouze jedny; -
blázní plavec, v širé moře,
jenž se chutě odvažuje,
kde přec voda nemá trámů.
Za čím spějí, kam se řítí

ve válce i vlnobití?
V úsilí tak stále novém,
za svým jen se pachtí rovem.

SCÉNA 3.

Feliciano, Juan.

JUAN: Aj, tu hoch můj udýchaný,
co se stalo, že tak chvátáš?

FELICIANO: Otče, pospěš rychle se mnou!

JUAN: Zbláznil jsi se, co se stalo?
Promluv přeci!

FELICIANO: Pojd' jen se mnou
a nebudeš litovati.

JUAN: Nuže, pro bůh, co se děje?

FELICIANO: Můžeš vidět krále, spěje
právě naší vesnicí
s družinou svou zářící!
Honil právě v našem hvozdě,
pospěš, jinak přijdeš pozdě!

JUAN: Král že tady - a co na tom?

FELICIANO: Ano, král, druž jeho pestrá,
v davu slečen jeho sestra,
jak Diana vděkem plane,
v hvězdném Venuše jak sboru
ona září, slunce dvoru;
listí na stromech víc není,
ni na louce květy tkané
rytířů co jede s nimi
a co pážat s loveckými
psy a v čapkách sokoly,
chocholy tu pestré vlají,
steré stuhy větrem hrají,
v štek psů rohy hlaholí.

Otče, to je podívaná,
neotálej, rychle spěš!

JUAN: Když ty blázníš, mám já též
z dnešního se zbláznit rána?

FELICIANO: Otče, prosím tě, jen dnes,
nevíš, jaký hon jest ples;
král teď s koně sestoup ve vsi,
kostel chce si prohlédnouti;
u zdi hřbitovní bys lehce
mohl jemu nadběhnouti,
shlédnout dvůr i celé panstvo,
u vrat krále přivítati,
snad by vlídně pohled na tě,
oslovil by snad i tebe,
jaká čest pro rod náš celý!...

JUAN: Zadrž, drzý hochu, - smělý -,
teď juž vidím, kam to pílíš,
ba co víc, já zřím, ty šlíš -
Dobrá, jede tudy král
naší vesnicí, co dál?
Sám rci, co mít bude s toho,
když mne uzří? Co mi dal?
Čím jsem já mu, sotva on
shlédne ke mně, celý dlouhý
život neviděl jsem krále,
teď když mého žití sklon
nemám po něm žádné touhy,
ať si jede klidně dále!

FELICIANO: Ale, otče, uvaž, prosím!

JUAN: Hrdě já svou hlavu nosim,
žil jsem tak a tak chci mříti,
spokojený vždycky s málem

byl jsem po celé své žití
na své hroudě také králem.
Říše moje tento kout;
bez ohledů všech a pout,
žil jsem prací vlastní dlaně
a tož pravím odhodlaně:
Zákonu a povinnosti
kdo vždy ve všem vyhověl,
může umřít bez lítosti,
třeba krále neviděl.

FELICIANO: To je hrdost, otče milý!

JUAN: Ne tak, hochu, vím to dobře,
bůh nám krále dáti ráčil,
na výši on lidí stojí; –
proto však já nenahlížím,
proč bych se k té výši tlačil
z prachu, z hloubi, z chaty svojí?
Nikomu tím neublížím,
on jak slunce tamo svítí,
já zde chci se v hloubi skrýti,
proto sebe neponížím.

(Za scénou fanfára.)

FELICIANO: Slyšíš rohy, to jsou oni,
oř jak řehce, střemen zvoní.

JUAN: Všichni lidé my jsme bratři,
dám rád králi, co mu patří,
ale za ním hnát se, pídít
a pak leda výsměch sklidit?
Hochu, věř, já nejsem k tomu,
odejdu hned raděj domů.
Sladká hroudo, moji otci
již mi druhdy odkázali,

k tobě blíž se tisknu v lásce, -
skryj mne, po slávě a moci
zapud' touhy a vše snahy!
Pryč ode mne dvorské práhy,
neznámý chci zůstat, - malý, -
zahalený v stínu noci!
Čest a řády - panské chásce
dopřeju rád v celém hejně, -
v posled hrob vše schvátí stejně.

(Odejde do dvora.)

SCÉNA 4.

FELICIANO: Marné všecko namáhání
na svém stojí, nepohne se,
jako kámen k prosbě mojí
nepohnut a mračný stojí.
Aj, zda v horách v pustém lese
na Kavikazu strmé stráni
lvice byla jeho matkou?
Odkud toto pohrdání,
tato pýcha vůči králi?
Prchá, až se plaše vzdálí,
kde by pocta s velkým jménem
stát se mohly jeho věnem.

(Stane v zamyšlení.)

SCÉNA 5.

Lisarda, Belisa, Feliciano.

LISARDA: Zda jsi povšimnula sobě,
v jakém skvostném šatě jela,
ve zlatě a perel zdobě
sestra krále jak se skvěla?

BELISA: A což klobouk s pestrým peřím,
věru, div svým očím věřím,
pravý zázrak, i vzor krásy.
Rytíře zda viděla jsi,
byl to týž, jejž z rána v městě
viděli jsme, týž co k tobě
sladká slova lásky mluvil.
Jistě jeden z prvních pánů
je to při královském dvoru.

LISARDA: Pozor, zde můj bratr stojí.

BELISA: Zamyšlen jest...

LISARDA: Milý bratře!

FELICIANO: Co chceš, sestro?

LISARDA: Zda jsi viděl
krále, jeho průvod skvělý?

BELISA: Vše ty rytíře a dámy,
tolik lesku, tolik krásy?

(Škádlivě.)

Zvlášť as dámy bavily tě?

FELICIANO: Neviděl a vlastní vinou,
chtěl jsem otce přemluvíti,
by šel uvítati krále,

on však nechtěl a co se mnou
o tom spor zde vedl tuhý,
zmeškal já jsem průvod skvělý,
jenž v tom vešel do kostela.

BELISA: Zajisté jen k tvému smutku.

LISARDA: Žel, znám otce, nechce ani
vidět krále, škoda řeči.

FELICIANO: Vysvětli mi, drahá sestro,
jak to může býti, taký
rozdíl že jest mezi námi!
Divoká mne touha tráví
po životě plném slávy,
vzdychám jen a hynu v stesku
po té záři, po tom lesku,
po tom reji, po tom víru
i po šatech kavalírů.
Jak jen mohu v panském šatu
do Paříže jezďím v chvatu,
ač se bojím, ač se třesu,
by mne někdo neoslovil!
Moci takhle na turnaji
bráti podíl, byl bych v ráji
na vrcholi všechných plesů!

LISARDA: Mně se, bratře, taktéž, děje,
i mé srdce sobě přeje
žítí jako paní v městě,
žel, v tom otec je nám v cestě.
Mám též v truhle s vlečkou šaty,
závoj, klobouk s dlouhým pérem,
rukavičky, řetěz zlatý,
moh' by král mě věru vidět,

před rytíři, před dámami
nemusela bych se stydět.

FELICIANO: Ach, znám otce, nepovolí.

BELISA: Co ti otec, to je strachu,
po matce máš pěkný podíl,
já bych aspoň na tvém místě
vyhověla touze svojí,
zkusila své štěstí v boji,
získala čest, slávu, jmění,
i u dvora povýšení,
tam bych dámám i jich kráse
podle vůle dvořila se,
okusila, co je blaha
v lásce k panským dámám...

FELICIANO: Drahá
jaké řeči, vždyť mám tebe,
Beliso má!

BELISA: Trochu pozdě
dvorný pán si na to vzpomněl,
ale jdi si, nedržím tě,
neb chci opravdu tvé štěstí,
zkus to, rád se ještě vrátíš.

FELICIANO: Zlaté srdce, rád ti věřím!
však to krásný sen je pouhý,
odložím jej k příští době
zatím plamen mojí touhy
zhasím, drahá, láskou k tobě.

BELISA (*škádlivě*):
Zatím - inu, také dobře,
nesmím býti domýšlivá.

FELICIANO: Teď chci ale vidět krále.

(Odejde.)

SCÉNA 6.

Lisarda, Belisa.

LISARDA: Nu, co říkáš všemu tomu?

BELISA: Nic, Lisardo, pojďme domů.

LISARDA: Ne tak, drahá, u kostela
u hřbitovní zdi chci státi,
mohu snad zas uhlídati -
družina kol půjde celá -
rytíře a všechny dámy
a zvláště toho, který s námi
v městě mluvil, víš, tak dvorně,
choval se jak rytíř vzorně.

BELISA: Ten ti zcela pomát hlavu.

LISARDA: Nezapírám, líbí se mi,
znám však meze svého stavu.

BELISA: Nemělas mu naslouchali,
neřku-li šperk od něj bráti,
tito páni příliš lehce
berou dívčí čest a váží,
jak se lásku dobýt snaží,
držet slovo se jim nechce.

LISARDA: Křivdíš mu - však nejedná se
o sňatek zde, vím též dobře,
čí jsem dcera, co se sluší.
On však muž je s přímou duší,
mohlas to číst v jeho tváři,
prstýnek když jsem mu dala,
kterak tichým štěstím vzplála,

vždyť mi slíbil, moje kroky
dál že nechce sledovati.

BELISA: Rytířsky své držel slovo,
přijel sem a před tím ještě
dovolil si, když jsme město
v selském šatě opouštěly,
až ku bráně jakýms hochem
za stromy nás stopovati.

LISARDA: Tím líp, ví teď dozajista,
že jsme pouhé vesničanky,
že tu jde jen o žert pouhý.

BELISA: Také žerty nesluší se,
mohou býti nebezpečné,
trpí jimi dobrá pověst.

LISARDA: A pak - kdyby třeba - věru...
jakoby to hříchem bylo
provdati se za šlechtice?
Upřímně ti říci musím,
sedláka si z duše hnusím.

BELISA: Ze tě baví nemožnosti!

LISARDA: Kdož ví, drahá, pěkné věno
ryzích dukátů sto tisíc
nahradit můž erb i jméno.

BELISA: Pojd' juž raděj do vesnice!

LISARDA: Kéž bych s ním jen mluvit mohla!

(Odchází.)

BELISA: Blázní jako bratr její,
kam jen spějí, co jen chtějí?

(Odejde za ní)

SCÉNA 7.

Král francouzský, Infantka, Oton a družina (vyjdou z kostela na hřbitov).

Za zdí hřbitovní objeví se později:

Fileto, Bruno, Salvano a selská mládež.

KRÁL: Rozmilý to kostel, věru.

INFANTKA: Starý a tak přívětivý,
oltáře, zdi v lesklé zdobě
oku lahodí i duši,
na vesnici skoro zdá se,
nádhery tu příliš mnoho,
při našem jí dvoře méně.

OTON: Jistě boháč ve vsi žije,
chrámu příznivec a patron.

KRÁL (*prohlíží pomníky a kříže na hřbitově*):
Popsaný zde kámen stojí,
co as praví jeho nápis?

INFANTKA: Někomu zde k upomínce
vztyčen kámen, Vaše Výsost
může-li to písmo čísti?

(Venkovani zatím se přiblížili po špičkách a obdivující družinu královskou, vstoupili do levého pozadí.)

FILETO: Po špičkách jen kráčeť, Bruno,
panstvo by tě neslyšelo!

BRUNO: Jak po vejcích tiše chodím.

SALVANO: Který král je?

FILETO: S rudým vousem.

SALVANO: Pán bůh s námi, král má vousy!

FILETO: Hlupáku, a proč by neměl,
jak si představuješ krále?

SALVANO: V zahradě jsem panské viděl
kamenné stát sochy králů,
byl to Caesar, Trajan, Titus,
ale všichni s holou bradou,
jak by příšlí od bradýře.

BRUNO: Nu, ti z dávných byli časů,
králové teď nosí vousy.

FILETO: Tak již mlčte, dejte pozor!

INFANTKA: Proč se Vaše Výsost směje?

KRÁL: Přepodivný čtu zde nápis,
mnoho nesmyslů se psalo
v starých dobách na pomníky,
jak již Plutarch s Herodotem
v kronikách svých vyprávějí,
ale taký, ne to k smíchu,
šílenství tu samo mluví,
lacinou se chloubou chvástá.

OTON: Na svých cestách po Německu,
Španělsku a Itálii
mnohý taký žert jsem našel,
nejlepší však v Portugalech,
kde na jednom hrobě četl
vyrytý jsem tento nápis.
„Gonsalvo zde odpočívá,
tváří do země se skrývá,
tak rychle teď zem se točí,
ze zad brzy na tvář skočí;
obrácení by uspořil sobě,
na tváři své leží v hrobě.“

KRÁL: To je dobré!

INFANTKA: Neslýcháno!

(Smějí se.)

KRÁL *(přiblíží se k jinému pomníku):*
Zde však mramorový kámen
a v něm, vizte, psáno zlatem!

INFANTKA *(přistupujíc):*
Démanty by mělo psáno
býti, co čte oko tady.

KRÁL: Avšak chybí datum posud
na pomníku, slyšte nápis!

(Čte.)

„Juan sedlák leží tady,
nepoznal jho žádné vlády,
dvora neviděl ni krále,
bez bázně žil klidný stále,
poznal jen to, co se zdaří,
k vysokému dospěl stáří,
neznal nemoc ani mdlobu,
závist', ani lidskou zlobu,
odevzdal pak jak se sluší,
tělo zemi, bohu duši."

INFANTKA: Ni rok smrti nejmenuje.

KRÁL: Ba, že ani rok ni měsíc.

INFANTKA: Podle všeho, žije posud.

KRÁL: Bůh ví, co bych sám dal za to,
kdyby živ byl!

INFANTKA: Proč to bratře?

KRÁL: Chtěl bych přece poznat muže,
jenž měl v světě tolik štěstí!

OTON: Snad lze splnit to přání.

SCÉNA 8.

Vystoupí Lisarda a Belisa, Předešlí.

LISARDA: Z kostela jdou, v hod jsme přišly.

BELISA: Poznáváš jej?

LISARDA: Hleď, tam stojí.

BELISA: Nemýlíš se?

LISARDA: Za tisíc let
poznala bych jeho tahy
i žár vlídných jeho očí.

OTON (*ke králi*):
Venkovanů zde jest zástup,
dovolíš-li, králi, zeptám
někoho se...

KRÁL: Jak ti libo,
lepšího však z nich si vyber.

OTON (*k vesničanům*):
Hola, hoši, král chce mluvit
s někým z vás, však musí býti
nejchytřejší z celé chasy.

BRUNO: Posud já byl nejchytřejší,
teď však nevím, neb mně zdá se,
že mi přešla všecka chytrost.

FILETO: Salvano zde, milý pane,
o drobátko chytřejší jest
nežli Bruno, obyčejně
já však bývám nejchytřejší,
k tomu v kůru měchy šlapu
a při svatbách předzpěvuju,

z hmoždířů o pouti střílím,
ale s králem mluvit, pane,
nevím jestli to bych dovedl.

OTON: Co se bojíš? Král je vlídný,
přívětivý k svému lidu.

FILETO: Buď si tedy, promluví s ním,
vy však stále stůjíte při tom.

OTON (*ke králi*):
Milosti, zde tento mladík
z celé vsi je nejchytřejší.

FILETO: Ano, to jsem, s odpuštěním,
v kuželkách vždy dělám devět,
nejkrásnější vždycky máje
mívám v noci Svatojánské,
opentlené, malované,
děvčatům až srdce skáče.

KRÁL (*s úsměvem*):
Rád ti věřím, teď však, hochu,
rci mi: Kdo jest Juan sedlák,
jenž tu leží pochovaný?

FILETO: Můj to pán, já sloužím jemu.

KRÁL: Tedy žije?

FILETO: To si myslím,
a jak dobře se mu daří.

KRÁL: Jak to přijde, tento pomník
že zde stojí na hřbitově?

FILETO: Juan říká, všichni lidé
že prý blázní, svoje domy
na staletí když si staví

i pro dlouhé věky příští,
sami ač se sotva s tíží
šedesátky dočekají;
pro ta vskutku dlouhá léta
pod zemí, jenž mrtví stráví
ničeho prý nedělají,
on to dělá obráceně.

KRÁL: To je moudré!

FILETO: To si myslím,
on a já jsme, pane králi,
nejmoudřejší lidé ve vsi.

KRÁL: Proto chybí na kameni
smrti rok a den a měsíc?

FILETO: Kámen počká, napíšem je,
vhodný čas až přijde k tomu.

KRÁL: A má děti tento Juan?

FILETO: To si myslím, dvě má děti:
hochu, dívku, jako růži
z poupěte když rozpukne se.

KRÁL: A je bohat?

FILETO: To si myslím!
Peněz má on jako želez,
osmdesát kusů skotu,
mezků víc než půl sta k tomu,
celou stovku čeledínů.

KRÁL: Jak se šatí?

FILETO: Z hrubé látky
nosí kabát.

KRÁL: Proč tak, hochu?

FILETO: On je ze všech nejskromnější.

KRÁL: Jídá, pije?

FILETO: To si myslím!

Jí a pije, jak se sluší.

KRÁL: Jak své děti vychovává?

FILETO: Jako křesťan v poctivosti.

KRÁL: Je snad skoupý?

FILETO: To bych neřek,

chudým dává rád, co může.

KRÁL: A proč nechce vidět krále?

FILETO: Říká, že je sám svým králem

na své hroudě, ve svém koutě;

lze prý ctít svého krále,

lze prý oddaně mu sloužit,

vidět ho však - není třeba.

KRÁL: Chci jej poznat, je teď doma?

FILETO: Není, kdykoliv zde honba,

vesnicí když král projíždí,

on se skryje, tak že nikdo

nenajde jej - tak i dneska.

KRÁL (*k sobě*):

Podivno, jak ve vsi tiché

bydlí bohatství a štěstí,

spokojenost, za svým prahem

tento sedlák vše to hostí!

(*K Filetovi.*)

Myslíš, že jej neuvidím?

FILETO: Neuvidíš, avšak můžeš,
králi, vidět jeho dceru
krásnou jako jarní slunce,
nemusil by věru stydět
ani dvůr se za tu krásku!
Za dveřmi tam u hřbitova,
stojí mezi venkovany.

KRÁL: Jdi, Otone, sem ji přiveď!

OTON (*vyjde ze dveří a přiblíží se k Lisařde*):
Přistupte blíž, milé dítě,
Milost král chce mluvit s vámi.

(*K Marinovi.*)

Z Paříže to ona dívka!

LISARDA: Zde jsem k službám svého krále.

MARIN (*k Otonovi*):
Tichý buď a neprozrad' se!

KRÁL: Jsi ty dcerou toho muže,
který Juan sedlák zve se?

LISARDA: Milosti, jsem jeho dcera.

KRÁL (*k infantce*):
V prostotě své jak je krásná!

INFANTKA: Ano, spanilé to děvče!

KRÁL: Kterak sluješ, milé dítě?

LISARDA: Lisarda, když vám tak libo.

KRÁL: Krásné jméno, sluší tobě.

(*Lisarda se mu ukloní, on s ní tiše hovoří.*)

OTON (*k Marinovi*):

Ne to ona přece není,
tamta byla velká dáma,
vesnická to pouze dívka.

MARIN: To se jen tak přetvařuje.

INFANTKA (*k sobě*):

Oko krále divně plane.

(*Ke králi.*)

Byl by čas již ku návratu!

(*K sobě.*)

Neslyší, jak přimražen jest.

(*Kyne lovcům, tito zatroubí.*)

KRÁL (*vyrušen*):

Ano, čas je ku návratu,
s bohem, dítě, řekni otci,
podruhé král že tak snadno
odbýti se přece nedá.

LISARDA: Ano, pane, vyřídím to.

KRÁL (*k sobě*):

Čím dál tím je půvabnější.

INFANTKA (*k sobě*):

Což se nehne?

(*Kyne znova lovcům, jež opět zatroubí.*)

KRÁL: Máte naspěch, milá sestro,
inu ovšem zašlo slunce.

(*K Lisardě.*)

Pozdravuj mi tedy otce,
můžeš však mu vyřídit,
nechť on král je na své hroudě,
službou povinen mi přece,
nad ním já jsem pravým králem.

LISARDA (*s úklonou*):

Ano, pane, vyřídím to.

(Král, infantka a družina odcházejí.)

FILETO (*k venkovanům*):

Křičte přece: Král ať žije!

Venkovani. Král ať žije! Sláva králi!

(Hrnou se za družinou královskou.)

SCÉNA 9.

Oton, Lisarda, Finardo, Nelisa, Marin, Fileto, Bruno, Salvano.

OTON (*k Lisardě*):

Směl bych o dvě slova prosit?

LISARDA: Dvěma chci vám odpovědět.

OTON: Jak jsi přísná, dívko, na mne,
první slovo. Víš-li, drahá
kdo jsem, je to druhé slovo.

LISARDA: Odpovím vám také stejně,
úklona má, první slovo,
nevím, pane, slovo druhé.

OTON: Při tom však jsi, dívko, lhala.

LISARDA: Spíš vy lhal jste, milostpane!

OTON: V Paříži jsi viděla mne,
mluvili jsme chvíli spolu,
tys mi tento prsten dala.

LISARDA: Možná dost, že pravdu díte,
nevím však, co dál s tím chcete,
sedlákova jsem já dcera,
vy snad první velmož říše,
vévoda či nejmníh hrabě.

OTON: Oton, maršálek jsem králův,
co však lásce stav a jmeno?

LISARDA: Je to vaše přesvědčení?

OTON: Bůh mým svědkem, sladké dítě!

LISARDA: Nuže, slyšte; ve vesnici
tam za naším statkem právě,
starý, jilmový strom stojí,

kde se večer schází k tanci
ze vsi mládež, při kytarách,
tamburinách tam pak rejdí,
přestrojený vy tam přijďte,
mužem více mluvit spolu!

OTON: Jak, ty svolíš, jaké štěstí!

BELISA: Lisardo, pojd', hledají tě,
budou jistě řeči z toho.

LISARDA: Pravdu máš, já poslouchám juž.

(K Otonovi tiše.)

Jistě tedy, na shledanou!

OTON: Srdce moje za tvým spěje.

LISARDA: Já však svoje u vás nechám.

BELISA: Pojd' juž, drahá!

LISARDA: Vždyť juž spěchám!

(Odejde s Belisou, kynouc Otonovi.)

SCÉNA 10.

OTON (*dívaje se za ní roztouženě*):

Jak se dočkám hvězdné noci?

Lásko, přijď mi ku pomoci,

srdce uhas oheň vřelý,

jenž mi bouří pod ocelí,

div mi ňadra nerozbije!

S bohem, drahá!

(*Odchází.*)

LID (*za scénou*):

Král ať žije!

(*Opona spadne.*)

Jednání druhé.

Zadní strana statku Juanova. Statek stojí na levo (od diváka) a má prostranné podloubí, z kterého vedou dvojí dvěře do vnitřních komnat. V podloubí jednoduchý dřevěný stůl, kolem něho židle. Zahrada sousedí se statkem a táhne se až ke zdi, která dělí jeviště skoro na dvě polovice, v středu zdi jsou vrata. Polovice jeviště od diváka na pravo za zdí statku Juanova jest volné prostranství, v jehož středu stojí jediný veliký jilmový strom, pod ním sedátko. Za stromem rozhled do krajiny. Je pozdní večer.

SCÉNA I.

Vystoupí s pravé strany král, za ním Finardo, Král jest přestrojen do prostého fialového šatu, přes který má přehozený černý plášť.

FINARDO: Není-li to nebezpečné,
je to přece odvážlivé.

KRÁL: Přestrojen jsem a je večer,
nikdo jistě nepozná mne.
Jinak nevím, kterou cestou
ukojil bych rozladění,
které jalo smysly moje,
pěstí stisklo srdce v hrudi.
Kdo tu pánem, král či sedlák?
Šťastnější kdo, na své hroudě
sedlák, či já ve své říši?

FINARDO: Neviděl jsem velmi dávno,
že by jaly vaší Milost
taký hněv a rozladění;
je to drzost!

KRÁL: A ten Juan!

FINARDO: Jeho dcera není lepší.

KRÁL: Anděl to je v lidském těle,
vzácná kráska, pravý zázrak;
ovšem také odbyla mne
jako otec, věru zdá se
pýchu oba v krvi mají.
Na ni proto nehněvám se,
ač se přiznám, líbí se mi
její mrav i její krása;
vím též láska, kde chce, vlaje,
těžko k lásce nutit srdce.
Ale otec - zde se hněvám
do opravdy, to mne dráždí,
on že pánem na své hroudě
purpurem svým drze zhrdá,
který neplatí mu více,
nežli hrubá jeho šerka.
Věru moh bych tomu králi
na své hroudě - záviděti.

FINARDO: Záviděti sedlákovi!

KRÁL: Ba že, jemu záviděti
štěstí, v kterém klidně žije,
jak závidím Scipionu
jeho slávu, Catonovi
jeho moudrost... Je to k smíchu!
Po čem já se pracně pachtím
na svém trůně v lesku slávy,
to má tento sprostý sedlák
bez námahy, svrchovaně.
Nemoha se jemu rovnat,
těžce nesu pohanění,
že ,ne nechce ani vidět,
se mnou mluvíti že nechce;

však on musí, já jsem králem,
přinutím jej... uhlídáme.

FINARDO: V zákoutí svém sprostý sedlák
nad králem tak vládne, k smíchu!

KRÁL: Kohout divokým svým křikem
lva též může dopáliti,
může splasit královského
hřebce vlastní stín, že v strachu
na divý se útěk vydá.
Vida, on mne nechce vidět,
ale on mne vidět musí,
třeba lstí, on poznat musí,
co je krále moc a síla.

(Prohlíží statek Juanův.)

Tady bydlí - nu, jen počkej,
prohlédnu já ledví tvoje
do záhybů nejtajnějších,
kde tvůj ukrytý vzdor hnízdí,
pokořím já tvoji pýchu,
zkruším vědomí tvé síly,
zničím tvoji spokojenost
ještě v této dnešní noci.

FINARDO: Kde si přeje vaše milost,
s koňmi abych na vás čekal?

KRÁL: Čekej lesa na pokraji,
červánky až nebem vzplají,
dřív však vyřid sestře mojí,
jak jsme sobě umluvili,
na honbě že zabloudil jsem
a v loveckém přespal zámku.

FINARDO: Vykonám tak vůli tvou.

(Pokloní se a odejde.)

KRÁL: Juane, teď uchystej se,
dokaž skutky, co díš ústy,
že jsi do opravdy králem
na své hroudě, v koutě svým.

(Přichází venkovská chasa k tanci pod jilmem, měsíc vyšel.)

Však tu chase v cestě stojím,
rychle ustoupím v stín tmavý,
šťastné mládí ať se baví!

(Odejde.)

SCÉNA 2.

Fileto, Bruno, Salvano a vesnická chasa ze strany levé.

FILETO: Pojd'me hráti o zástavy.

BRUNO: Raději si zatančíme!

FILETO: Bez hudby?

SALVANO: Jsou ve vsi v krčmě
hudebníci, skočím pro ně.

FILETO: Bez děvčat však jaký tanec!

BRUNO: Slíbila však, přijdou jistě.

SALVANO: Jindy jsou již dávno tady.

FILETO: Pojd'me tedy pro šumaře.

(Odejdou hlasně hovoříce.)

SCÉNA 3.

Lisarda, Belisa vyjdou ze vrat statku Juanova.

LISARDA: Posud nikdo - jsme tu samy.

BELISA: Koho tady očekáváš?

LISARDA (*polekána*):

Inu, koho? - Hochy k tanci!

BELISA: Nezapírej - jsi tak smutná,
plachá tak a roztržitá,
znám to, vina je tím láska.

LISARDA: Beliso, slyš, ty jsi moudrá,
starší jsi a zkušenější,
upřímně mi rci, jak sestra,
věřila bys, kdyby slovo
dal ti rytíř nebo šlechtic,
velmož z města, ode dvora?

BELISA (*ironicky*):

Tomu jistě můžeš věřit.

LISARDA: Spolehnout na jeho sliby?

BELISA: Doufat můžeš, že je splní;
olivky tak dá ti jilma,
studna perly, zlato písek,
bez deště spíš ujde duben,
moře bude bez vichřice,
moudře bude mluvit blázen,
než dodrží pán ti slovo.
Jak jen můžeš, lehkověrná,
nizkost svoji s jeho výší
chtíti uvést v sladký souzvuk?

LISARDA: Zdá se, chceš mne urážeti,
uvaž jen, že rovněž v hudbě
vysoký tón s nízkým pojí
rád se v čaruplný souzvuk.
Bélisa. A tož myslíš, že by v lásce
daly rovněž sladký akord?
Láska ta má jiné noty,
k nimž je třeba, do souzvuku
aby zněly, andílkové,
by je k sobě vybírali,
sami takt jim dávající;
jinak snadno kočičina
bývá z také písňě lásky.

LISARDA: Však je dobře, nechme toho.
Kde jen dneska vězí hoši,
přec juž dávno vyšel měsíc,
v jehož záři tančíváme, podívám se...

(Odejde do pozadí za strom, pátrajíc do dálky.)

BELISA: Vida, teď se na mne hněvá,
s pravdou, kdykoliv ji díme,
vždycky smutně pochodíme.

SCÉNA 4.

Feliciano, Belisa.

(Ze statku Juanova vyjde Feliciano)

FELICIANO: Beliso, slyš!

BELISA: Co si přeješ?

FELICIANO: Těš se, otcovo mám slovo!

BELISA: Splněno tvé přání tedy,
ke dvoru smíš, šťastný hochu,
za svým cílem, za svou touhou!
Otec dal se obměkčiti,
není krutý, nepřístupný,
jak jsi myslel...

FELICIANO: Ty se mýlíš,
o jiné tu běží slovo,
nežli dovolení k dvoru,
mezi panstvo, jak jsem toužil.
Z touhy té jsem zhojen zcela
láskou k tobě, Beliso má,
kout hor těchto je mi světem,
co smím tebe svojí zváti.

BELISA: Jak se to jen mohlo státi?

FELICIANO: O té lásce vytrvalé,
která v taji stále vzrůstá,
přemýšlel jsem dlouho, dlouho,
bláznovství své s ní jsem srovnal,
otcovy též zkušenosti,
chtěje vyléčit pak zcela
šílené vše svoje touhy,

řek jsem otci o tvou ruku
a on svolil...

BELISA: Je to možná, -
tys tak bohat, já tak chudá!

FELICIANO: Ale za to věrná duše.

BELISA: Do hrobu až, dobrý hochu.

FELICIANO: To byla tak pravá voda
na mlýn otcův, že jsi chudá.

BELISA: A co tomu řeknou lidé?

FELICIANO: Zda se o ty Juan stará,
jim on na vzdor učiní to;
ne nadarmo on se chlubí,
že připoutal k svému prahu
všecko štěstí, jsem syn jeho,
chci být šťasten, musil svolit.
A pak zná tě po ta léta,
co jsi živa v našem domě,
pilná tak a pracovitá,
veselá vždy, tichá, milá,
jako dobrá duše domu.

BELISA: Až mám úzkost z toho štěstí,
ustaň, prosím, v svoji chvále.

FELICIANO: Hled', tam hoši přicházejí,
teď si teprv zatančíme.

(Ustoupí s Belisou v tichém hovoru do pozadí.)

SCÉNA 5.

Fileto, Bruno, Salvano a hoši z vesnice, za nimi hudebníci. Lisarda se k nim přidruží a jiná děvčata ze vsi.

FILETO: Od svých zástav neustoupím.

BRUNO: Buď si – ale za hubičky.

SALVANO: To vše dá se spojit s tancem.

FILETO: Poslyšte, mám novou píseň,
šumaři ji v krčmě hráli,
mohou nám ji opakovat,
sborem my je provádíme.
Píseň. Jest mladé děvče ze zlata,
ze stříbra žena vdaná,
však z mědě vdova dojatá
a věčně uplakaná.
A stará ptáš se babice?
Ta valně klesla v ceně,
jest ze železa stařice,
ba míň a ještě méně.
Sbor. Ba míň a ještě méně!

LISARDA: Juž by věru moh být tady!
Jak se chvěju nepokojem.
Zdali přijde, či mne zklame?
Mohu doufat – co díš srdce?
Přijde, přijde dozajista!

SCÉNA 6.

Mezi tím, co mládež buď hraje v zástavy nebo tančí, objeví se za stromem Oton v přestrojení.

OTON: Zde ten jilm? Pst já jsem tady!

LISARDA: Mohu věřit svému zraku?

OTON: Rozhled jsem se pilně všady,
můžem mluvit bez rozpaku,
mládež zpívá, tančí, hraje
a nám šťastná hvězda plaje.

LISARDA: Jak, jste vy to?

OTON: Ba, jsem já to,
moje perlo, moje zlato,
a přec nejsem neb má touha
s žárem lásky mé jest větší,
doba bez vás byla dlouhá,
velké lásce nebezpečí,
a tak týž jsem, nejsem přece.

LISARDA: Mohu věřit vašim slibům?

OTON: Jedno slovo z vašich retů
nad moc je mi širých světů,
nad bohatství, nad poklady
je váš úsměv plný vnady,
zdali pak mne ráda máte?

LISARDA: Bože, což to povídáte,
vždyť je pravá láska moře,
slovy nelze obsáhnouti
její velkost, její sílu...

OTON: Přísahám ti...

LISARDA: Nechte přísah,
upřímné mi rcete slovo,
hled'te, sedláka jsem dcera,
otec hrdý, neústupný,
v tom jsem pravou jeho krví,
láska je mi všechno v světě,
ale čest mi více platí.

OTON: Vaše čest mi nade všechno,
té podřídím i svou lásku,

LISARDA: Na vsi já jsem vychována,
líp však, nežli dívky ze vsi;
nechť i srdce hlas mi praví,
lepší že zasloužím osud,
nechť i sedlák se mi hnusí,
k sňatku bych mu dala ruku;
přece čest mi víc než láska;
mám vás ráda, otevřeně
proto dím k vám, nechcete-li
zvát mne svojí ženou pro vždy,
raděj ihned odejděte!

OTON: Upřímně to, drahá, myslím,
chci, bys byla mojí chotí.

LISARDA: Zdali tomu věřit mohu?

OTON: Nedím vám to, dím to bohu,
jenž nás slyší pod hvězdami!

LISARDA: Ne tak nahlas, nejsme sami,
chcete říci o mou ruku?

OTON: Přísahám to!

LISARDA: Pozor, v hluku
od statku, jenž k náni se blíží,

otcův hlas já rozeznávám,
buďte s bohem!

OTON: Nerad dávám
teď vám s bohem!

LISARDA: Prosím, jděte,
pozděj snad mne naleznete,
pozor dejte však než otci
svěříte se, aby tady
nepřepad vás v stínu noci,
zvlášť ne se mnou dohromady!
Na shledanou!

OTON: Buďte s bohem,
však se ještě uhlídáme!

(Odejde.)

(Zatím vystoupil Juan ze vrat svého statku a zadíval se na hrající a tancující mládež.)

Píseň:

Kdo nezřel Sevillu, perlu měst,
o světě pranic neví,
tam scházejí se, trh když jest,
ty nejkrásnější děvy!
Loď velkou vypravte mi v chvat,
chci po vodě tam jíti,
na dav se dívat a se smát
a mladé víno píti!
U Matky boží! V tvář i bok
mne štípl kdos a v líci.
Jen ještě jednou! Dám se v skok
to tatínkovi říci.

Sbor:

Jen ještě jednou dám se v skok
to tatínkovi říci!

(Tanec a smích.)

SCÉNA 7.

Juan, Předešlí.

JUAN: Dosti tance, dud a zpěvu,
vidíte, že noc již klesla
k černé zemi svými stíny?
Třeba zítra časně z rána
býti k dílu pohotově!
Hajdy domů! (*K svým.*) Pojd'te děti!

FILETO: Však jsme dost se naskákali.

BRUNO: Mužem zítra pokračovat.

SALVANO: Buďte s bohem, hospodáři!
Všichni. Dobrou noc vám všichni přejem!

JUAN: Za šumaře zaplatil jsem
v krčmě, dobrá, nechte díků,
zítra můžete zas přijít;
dobře je, když mládež zpívá,
veselí se, směje, tančí,
od ruky líp jde pak práce.
Všichni. Sláva, nazdar Juanovi.

(Chasa se rozejde na levo, lidé Juanovi vejdou do dvora a pak odejdou statkem; sluhové zatím postaví svícny na stůl v loubí, sluzky chystají stůl k večeři.)

JUAN: Nu, Beliso, řek ti syn můj?

BELISA: Jak vám, pane, děkovati!

JUAN: Děkuj sobě, drahé dítě,
vzácným vlastnostem své duše,
dobrotě své, vlídnosti své,
jenom učiň šťastným, drahá,
mého hochu. (*Felicianovi.*) Ty však na kůň

sedni a jeď okamžitě
po sousedech, po přátelích
sám ke sňatku si je pozvi.

FELICIANO: S radostí juž, otče, chvátám!

(Odejde.)

BELISA *(líbá mu ruku):*

Drahý otče!

JUAN *(líbá ji na hlavu):*

Drahá dcero! - Ale dosti,
hlad mám, čas je večeřeti.
Dal jsem prostřít pod podloubím,
večer je tak teplý, vonný,
mužem klidně posedět si
dlouho, třeba do půlnoci.
Pojďte, děti!

(Juan odejde vraty na dvůr, kudy též prošli Feliciano a Lisarda)

Ale vrata,
Fileto, ať dobře zavře,
potuluje se teď světem
divné chasy nebezpečné.

BELISA: Přihlédnout jdu do kuchyně,

Lisardě bych k ruce byla.

(Odejde do statku.)

(Juan vystoupí do podloubí a usedne za stůl, ze statku vyjde Fileto a zavře vrata ve zdi vedoucí ven, pak zase odejde.)

SCÉNA 8.

JUAN: Nejde mi to ani z hlavy,
ne, že zasnoubil jsem syna,
byloť to mé dávné přání,
Belisu by svou zval ženou,
láska jistě vyléčí ho
z marných choutek po cti, slávě,
úřadech a důstojnostech,
hodnostech a velkém jménu,
ale nechce jít mi z hlavy
Fileto co vypravoval,
Lisardou co král mi vzkázal,
jak to bylo, co král řekl...?
„Nechť je pánem na své hroudě,
musí přec mi k službě státi,
neb jsem jeho pravým králem!"
O tom není pochybnosti,
král se mýlí, že bych z pýchy
nebo z odboje neb vzdoru
vyhýbal se jeho tváři.
Vždyť já ctím ho, poslouchám jej,
ale vidět - nemusím ho,
zvláště ne zde v mém koutě,
a k tomu mne nepřinutí,
byť by mne to život stálo!

SCÉNA 9.

Král vystoupí mezi samomluvou Juanovou a blíží se kvapně ke dveřím, na něž zabuší.

KRÁL: Hola, hola, otevřete!

JUAN (*vstane a sejde dolů*):
Kdo to hřmotí pozdě večer?

KRÁL: Bydlí tady Juan sedlák?

JUAN: To jsem, pane, já, kdo vy jste,
co tak pozdě na noc chcete?
Nemůžem na první slovo
každého hned pustit dále,
třeba lidem cizím dobře
na tvář dívat se a prsty.

KRÁL: Dobře, že jste opatrný!
Nuže, slyšte, já jsem šlechtic,
z Paříže jsem, v službách krále,
zbloudil jsem ve hvozďe tmavém,
noc mne valem překvapila,
uvázal jsem koně k stromu,
s tíží jen se dostali ke vsi,
kde mi řekli, že jste bohat,
ochotný a pohostinný,
o nocleh jsem přišel prosit.

JUAN (*otevívá vrata*):
Dostanete tedy nocleh, večerí též nezhrdnete,
prostý stůl jak můž ji dáti.
Pojďte dále, buďte vítán!

(Vpustí krále, zavře vrata a uvádí ho do podloubí, kde mu nabízí židli.)

Nu, a jak se jmenujete?

KRÁL: Dyonys.

A čím jste takto?

KRÁL: V Paříži jsem představený.

JUAN: Vy, v Paříži představený?

O úřadu takém nikdy
neslyšel jsem ani slova.

KRÁL: Úřad ten král udělil mi
za výborné služby v poli.

JUAN: Pak jste jistě zasloužil jej,
prosím, pane představený,
posad'te se!

KRÁL: Ne, vy dříve!

JUAN: To snad velí dvorské mravy,
v domě svém však já jsem pánem,
a zde moje mravy platí,
u sta hromů, posad'te se!

KRÁL (*posadí se*):

Inu, tedy, když tak chcete,
hostiteli urozený.

JUAN: Urozený, to snad vy jste,
já jsem pouhý, sprostý sedlák,
dbám však na svou čest a právo..

KRÁL: Dobře máte; do Paříže
náhodou-li někdy cesta
zavede vás, jako přítel
chci vás také uvítati,
s celým domem být vám k službám.

JUAN: Do Paříže?

KRÁL: Nu snad časem
přece si tam zajedete!

JUAN: Nevím, proč bych tam měl jezdit.

KRÁL: Na dvůr se přec podíváte?

JUAN: Ve snách mi to nenapadne.

KRÁL: Krále vidět?

JUAN: Milý pane,
nemám-li ho jinde vidět,
nežli ve sídelním městě,
pak se nikdy neuzříme.

KRÁL: Protivné vám je to město?

JUAN: Není, ale co tam dělat?
Tato pole, tyto lesy
jsou můj domov, ty mi stačí.
Dva domy mám, tento, pane,
kde sedíme pohromadě,
na hřbitově u kostela
druhý, tak jsem zaopatřen
pro přítomnost, pro budoucnost
co mi Paříž, co tam dělat?

KRÁL: Tož jste asi nikdy nezřel
tváří ve tvář svému králi?

JUAN: Nikdo víc jej nectí, pane,
řády jeho neposlouchá
jako já, však proto přece
neviděl jsem, posud krále.

KRÁL: A přec jistě stokrát za rok
na honbu tu jezdí kolem?

JUAN: A já rovněž stokrát za rok
jsem se před ním, pane, schoval;
nebo, bych vám pravdu řekl,
mezi námi, milý pane,
mně je krále z duše líto.

KRÁL: Jakže, vám je krále líto?

JUAN: Věřu, neboť bohatším jsem
než on - aspoň v jedné věci;
jsem tě pánem svého času,
nepřetížen trudy, prací,
on jen Francie jest pánem,
ne však pánem rozmarů svých,
ani pánem svého času.

KRÁL: Vidím, že jste šťastný člověk,
prosím, byste pověděl mi,
jak trávíte celý život?

JUAN: Plyne jeden den jak druhý,
s jitra úsvitem já vstávám,
v zimě pozděj, jak mi libo,
v chrám jdu, přítomen jsem mši,
rozděluji dárky chudým,
nebo, kdyby někdo ve vsi
hlad měl snášet, věřte, pane,
snídat by mi nechutnalo.

KRÁL: Co snídáte obyčejně?

JUAN: Řízek šunky, někdy kůře,
někdy hrozny o podzimu,
vzácného nic, vše, co dům dá.
Po snídání do polí jdu
prohlédnouti hospodářství,
přihlédnouti ke svým dětem;

v stodolách a v chlévích trochu
ohlédnu se, poledne tu
chutě zasedám hned k stolu.

KRÁL (*k sobě*):
Šťastný člověk!

(*Nahlas.*)

A co jíte?

JUAN: Co bych jedl? Polívku jím,
maso pak a zeleniny,
pečeni a koláč, který
Lisarda mi sama strojí
místo zákusky, též sýra,
ovoce též sadu mého.
Prosté jídlo, ale chutné,
lepší snad než jídlo krále,
nebo hlad můj bývá kuchař,
koření mé bývá střídmost.

KRÁL: Míváte též někdy hosty?

JUAN: Nemiluji břichopasy
cizopásné, do talíře
civět kteří nepřestanou,
a chtějí sami snísti všecko.
Časem si jen pozvu děti,
chudé děti sousedovy,
při jídle je pozoruju,
a tu nejlíp jevívá se
vloha srdce, vloha ducha.

KRÁL: A co dále s těmi dětmi?

JUAN: Hochy dávám na studie,
holky jinak zaopatřím
prací aneb pozděj věnem.

KRÁL: Po stole co děláváte?

JUAN: Osedlám si svého koně,
pěkné domácí to zvíře,
projíždím pak svoje pole,
svoje luka, vinohrady,
někdy též se chopím kuše,
hvízdnu na psa, chodím na hon,
na koroptve, na křepelky,
jindy udici zas vezmu,
v potoku pak pstruhy lovím
kapitálni, horské pstruhy.
Po večeri, jež je skromná,
nebo není dobře na noc
žaludek svůj obtěžovat,
pomodlím se k pánu Bohu
a jdu klidně do postele.

KRÁL (*k sobě*):
Tento člověk umí žiti!

(*Nahlas.*)

Máte pravdu, jedno pouze
zanedbává důmysl váš.
Všecky smysly pravý svátek
světí u vás, pouze oči,
oči z krátká přicházejí.

JUAN: Nerozumím vaší řeči.

KRÁL: Jaký kvas a jaké hody
chystáte vy svému zraku,

když lesk dvora královského
hádankou jim jest a tajem?

JUAN: Lepší pastvou mému oku
louky jsou, když zkvětou májem
i v podzimním šperku lesy.
A pak? - K čemu vidět krále,
jsemť sám králem na své hroudě.

KRÁL: Nezdá se, že příliš velkou
láskou lnete k svému králi!

JUAN: Podaný jsem jeho věrný,
bůh ví, kdyby dnes byl v nouzi
a sám kdyby chtěl se dlužit
od sedláka tisíc skudů,
co dím, tisíc, sta tisíce
dal bych mu je, i svůj statek,
poslední též svoje tele -
- i své děti z celé duše.

KRÁL: To chtěl byste udělati?

JUAN: Zajisté, mými on jest pánem,
svatý jest on vladař země,
právo hájí, spravedlnost,
války vede, kárá, trestá,
zbojníky na uzdě drží,
pravý otec svého lidu.
Bůh ví, tak že učinil bych
a je lotr - kdo by nechtěl
za krále dát krev a statky!

KRÁL: To mne těší, kdyby králi
vše to bylo povědomo,
velice by byl vám vděčný;

známého mám, pak-li máte
přání jakés nebo prosbu...

JUAN: Nemám prosby ani přání,
nechci ničeho, neb nemám
praničeho zapotřebí.
Dosti však již rozhovoru,
budem nyní večeřeti,
hola, děti, rychle, kde jste.

SCÉNA 10.

Lisarda, Belisa, Juan a Král.

JUAN: Máme hosta, milé děti,
usedněme rychle k jídlu,
všecko čas má - prosím, pane!

LISARDA (*podávajíc mísu Juanovi*):
Prosím, otče!

BELISA: Ať vám k duhu
jde, co jsme vám připravily.

(Nalévá do pohárů.)

KRÁL: Aj, jaké to sličné dámy!

JUAN: Žádné dámy, to jsou holky,
vesnické jen prosté holky,
Lisarda zde moje dcera,
Belisa, jež bude chotí
mého syna - tady sedí.

KRÁL: Věru, krásné jsou to dívky!

JUAN: Prosím, byste nechal řečí,
raděj jedl, nesluší se,
aby host si pochvaloval,
co mu při nejlepším vůli
hostitel dát nemůž nikdy.

KRÁL: Ted' zas já vám nerozumím.

JUAN: Chtěl jsem říci, byste jedl,
pití též si více hleděl.

KRÁL: V tom vás mohu poslechnouti.

(Pije.)

LISARDA (*tiše k Belise*):

Zdá se mi, že on to přeci.

BELISA: Trochu v tváři podobá se,
ale postavu měl větší.

JUAN: Jaké šepety! Nezpůsoby,
dolejte spíš hostu! - Pijte!

LISARDA (*naleje králi a připíjí mu*):
Žijte, pane, dlouhá léta!

KRÁL: Máte věru dobré víno!

JUAN (*vstane*):
Nyní jsme však po večeři,
dovolte dík vzdáti bohu.

(*Modlí se.*)

„Jak teď jídlo tak i lože
požehnej nám, pane bože!"

(*Požehná se křížem.*)

KRÁL: Věru modlitba to krátká.

JUAN: Pán Bůh frásí nemiluje
ani dlouhých orací.
Po jídle a po práci
každý chutě v lože pluje.
Zítra chci vás zbudit sám,
dobrou noc teď přeji vám!

(*Potřeše mu rukou.*)

KRÁL: Dobrou noc, můj hostiteli!

JUAN: S bohem, děti!

(*Odejde.*)

Lisarda a Belisa:

Dobrou noc!

KRÁL (*k sobě*):

Odchází tam mudrc pravý,
štěstí svého pán a vládce,
jak zde žije, jak se baví,
budu vzpomínat vždy sladce.

SCÉNA 11.

Král, Lisarda zaměštnána úklidem stolu a podloubí.

KRÁL: To mne těší, drahé dítě,
že vy aspoň neprcháte
jako otec.

LISARDA: Však jdu také,
hotováť jsem s poklizením.

(Chce odejít.)

KRÁL *(chytí ji za ruku):*
Nač ten pospěch? Vlídne slovo
na dobrou noc je tak těžké?

LISARDA *(se mu vyškubne):*
Prosím, nechte mojí ruku,
leda byste hádačem byl.

KRÁL *(vezme ji kolem pasu, ona se zdráhá):*
Kdo říci může, že jím nejsem?
Ano, děvče, umím hádat,
ne však z ruky, nýbrž z očí.

LISARDA: Nechte, nebo budu volat!

KRÁL: Jak jste zlá, já doopravdy
zamýšlím to, nejen ruku,
chci též vaše malé srdce,
sladké a přec vzdorovité,
ne pro chvíli, ale pro vždy!

LISARDA *(vytrhne se mu):*
Hleďte mi ty pány z města!
Jeden zrovna jako druhý,
rychle vzplanou jako koudel,
slibují hned hory doly,

srdce, věrnost, pro vždy, stále;
kdybyste šel spát raděj
a dřív pěkně křížem svatým
požehnal se, aby ďábla
a zlých snů vás pán Bůh chránil.

KRÁL (*chytne ji znovu*):
Nepustím tě!

LISARDA: Dejte pokoj,
budu, věřte, nezdvořilou!

KRÁL (*pustí ji*):
Dobrá, přec však nahlédnete
i když chci vás poslechnouti,
že to nejde jen tak lehce,
musí někdo tady zůstat,
by mi pomoh při svlékání.

LISARDA (*vypukne v smích*):
Při svlékání? Milý pane,
u nás každý sám se svléká,
dobrou noc a spěte sladce!
(S úklonou ironickou odejde.)

SCÉNA 12.

KRÁL: Spěte sladce, to se řekne,
ale kdo mne svleče z šatů,
nejsem zvyklý sám se svlékat.

(Hmatá po sobě.)

Jak to pevně všecko sedí,
přesky, šňůry jako z kovu,
tu máš, pane představený
z Paříže - nu, patří ti to!

SCÉNA 13.

Z druhých dveří vyjde Belisa s hořící svící v ruce. Král, Belisa.

BELISA (*ukazujíc na dvěře, odkud přišla*):

Prosím, tam je vaše lože,
povlékla jsem všechno znova,
otevřela také okno,
bylo v jizbě velmi dusno.

KRÁL: Děkuji vám.

BELISA (*odcházejíc*):

Spěte dobře!

KRÁL: Odpusťte, však což tu v domě

není sluhy ani chlapce,
by mi pomoh při svlékání.

BELISA: Dávno spí vše služebnictvo.

KRÁL: Nejsem zvyklý sám se svlékat,

kdyby vy jste sama chtěla,
ovšem ve vši počestnosti
pomoci mě...

BELISA: Zbláznil jste se?

Mladá dívka – má vás svlékat? (*Odchází.*)

KRÁL: Pro bůh, stůjte, co si počnu?

BELISA: Spěte, pro mne, oblečený,

budete mít méně práce
aspoň ráno s oblékáním!

(Odejde za Lisardou a zamkne dvěře za sebou.)

SCÉNA 14.

KRÁL: Odešla již – co mi zbývá;
čertovy to věru holky
a já mdlý jsem – nuže, v šatech
budu spáti, ach, zda usnu,
bud jak buď však jedno svatě
přísahám tu: Nebudu již
nikdy více představeným
z Paříže! (*Vezme svícen.*) Teď přehlednem si
ložnici. (*Odchází.*) Jen jestli usnu!

SCÉNA 15.

Král, později Oton.

KRÁL (*otevře dveře ložnice své, chce vejíti; náhle se však zastaví a stane na prahu*):

Hrome, už je obsazeno,
vida cudné křehotinky,
pan galan se zmýlil v okně,
či snad nevěděl, že dneska
místo holky spát zde bude
pařížský pan představený!
Musím hocha poučiti,
že se zmýlil, ještě vděčen
bude mi, když ukáži mu,
aby táhnul, kudy přišel.

(Volá dovnitř.)

Příteli, hej, na slovíčko! -
ale chlapík nehýbá se,
či by to byl nebezpečný
tulák jaký, nebo zloděj?

(Tasí meč.)

Na to též jsme připraveni,
vyjděte přec k čertu, pane,
nebo vejdu k vám - však s mečem!

(Vejde Oton)

OTON: Probůh, pane, smilování,
mluvte tiše, na zapřenou
já jsem zde, mne neprozrad'te!

KRÁL (*k sobě*):

Hlas ten je mi povědomý.

OTON (*k sobě*):

Muže toho měl bych znáti.

KRÁL (*svítí mu do tváře*):

Dobrý večer - pane hrabě!

OTON: Milosti, já jsem to vskutku!

KRÁL: Co tu chcete, jak jste přišel
na myšlenku přestrojit se,
okny vlézt do přístěnku?

(*Hrozí mu.*)

Či snad cestu tu již znáte
delší dobu?

OTON: Nezapírám,
láska kroky mé sem vede
poprv dnes však, bůh mi svědkem.

KRÁL: Zamilován?

OTON: Do Lisardy.

KRÁL: Opravdu či z dvornosti jen?

OTON: Dívka žertu nerozumí,
za pravdu jí dávám zcela.

KRÁL: Tedy bude sňatek z toho?

OTON: Starý Juan jestli svolí
a pak vaše Milost zdali...

KRÁL: Což mi do vaší je lásky,
hled'te, ať to dobře skončí,
zatím však mám jinou prosbu
na vás, maršálku můj milý.

OTON: S tělem, s duší jsem vám k službám.

KRÁL: Vlastní úřad váš to káže
pomoci mi při svlékání,
zde ty uzly rozvažte mi,
jež jsem zadrh ještě více
chtěje násilím je rváti.

OTON: Račte míti poshovění,
líp to půjde – sednete-li.

(Rozvazuje uzly králova kabátce.)

KRÁL: Také vám to nějak nejde.

OTON: Je zde šero a pak v chvatu
zadrh jste je...

KRÁL *(směje se):*
Ano, ovšem,
po tmě uzly rozvazovat
těžká věc je.

OTON: Vaše Milost
ubohému vysmívá se.

KRÁL: Není vhod vám, milý hrabě,
že jsme tady potkali se
za jediným jdouce cílem?

OTON: Za jediným?

KRÁL: Ovšem rozdíl
je tu vždycky - vy za dcerou,
za otcem já - že tak tomu?

OTON: Když tak vaše milost ráčí.

KRÁL: Děkuji vám, povolily
šlakovité uzly všechny,
dále sám již pomohu si.

(Vstane a vezme svícen.)

Ted' nebudem déle sobě
překážeti (*ukáže do vnitř*) na lože jdu
rače, odkud sem jste přišel,
zase zpátky...

OTON: Vaše Milost...

KRÁL: Nechápete, prosím, kudy
přišel jste sem?

OTON: Prosím, oknem.

KRÁL: Nemá-li vám hostitel náš,
který král je na své hroudě,
jiný východ ukázati,
prosím tedy - rače oknem!

(Oton couvá udiven do ložnice královny; tento jej následuje se smíchem.)

Opona padá.

Jednání třetí.

Ovocný sad Juanův. Olivy, kaštiny, jabloně, hrušky a ořechy plny ovoce v pestré směsi, mezi nimi žebříky, na zemi veliké košíky, částečně ovoce plny. V pozadí scény prokmitá stromy hřeben střechy statku Juanova a hrot kostelní věže. Při vyhrnutí opony stojí část čeledě na žebřících, kde do malých košíků česá ovoce, jež podává děvčatům, která je do velkých košů přesejpají. Pestrý obraz česání ovoce.

SCÉNA I.

Fileto, Bruno, Salvano, čeled', hoši a děvčata při práci.

Píseň: Na stromě skrz listů clony
libovonný,
plod se leskne uzrálý,
pyšné jabko, skromná slíva
k nám se dívá,
juž se v travu kutálí.
Z kožíšku juž kaštan zírá,
otevřít
vězení své srstnaté,
dolů se vším, v jeseň chudou
brzy budou
listy, větve rozváté!
Chutě, háky ozbrojení,
bez prodlení
trhejme plod zralý juž,
než se vrátí jaro jistě
bude v místě
z dívky žena, z hochů muž!

FILETO: Je to boží požehnání!

BRUNO: Každá snět se k zemi sklání.

SALVANO: Koše jsou již svrchovaté!

FILETO: Holky, nevím, kam to dáte.

BRUNO: Ba čím více češem dále,
ovoce tím víc je stále.

SALVANO: Sedlák náš má ve všem štěstí.

BRUNO: Ve všem, jak to zasluhuje.

FILETO: Koš i nůše překypuje,
sotva ovocem si klestí
cestu, kdo sem zaměřuje.

BRUNO: Dosti řeči, rychle k práci,
hospodář zas k nám se vrací.

SALVANO: Rychle jen se k dílu mějte,
domů koše odnášejte.

FILETO: Ba, čím si víc pospíšíme,
tím si dříve zatančíme.

(Ustoupí do pozadí, kde se zaměstnávají rovnáním ovoce a odnášením košů.)

SCÉNA 2.

Do popředí postoupí Lisarda a Belisa.

BELISA: Zas tak smutná, zamyšlena?

LISARDA: Láska není žádné štěstí.

BELISA: Zvlášť když předmět naší lásky,
v nedostupném nebi visí.

LISARDA: Necitelná, směješ se mi,
tobě lehko jest se smáti,
u cíle jsi svých tužeb,
v přístavu dlíš svého štěstí,
zasnoubena mému bratru.
Mně je hůře, bez útěchy,
bez naděje patřím v dálku.

BELISA: A vždy směrem ku Paříži,
prosím tebe, drahá Liso,
vypusť si ty plány z hlavy!

LISARDA: Myslíš tedy, že je po všem,
že již více nevrátí se
on, jenž slunce mého žití?

BELISA: Sejde s očí, sejde s mysle.

LISARDA: Ne, takový Oton není,
věřím jemu, nezkłame mne,
jistě přijde! - Kdyby přišel,
jaké by to bylo štěstí,
jak bych teprv zajásala!

BELISA: Možná dosti, že snad přijde,
že snad, jak ti slíbil, řekne
Juanovi o tvou ruku,

ale nevím, jestli svolí
otec tvůj...

LISARDA: Což mého bratra
nevyplnil tajné přání,
svoliv ku vašemu sňatku?
Štěstí jeho, jak sám říká,
připoutáno k jeho domu,
nebude je zapuzovat,
z rozmaru a ze svévole.
Hlavní jest, jen kdyby přišel
Oton vskutku, o ostatní
nemám strach, je otec dobrý,
miluje mne jako bratra.

BELISA: Jestli svolí, ó, jak teprv
já se budu radovati
z štěstí svého, drahá duše!

LISARDA: Třeba doufat, Beliso má,
jenom kdyby Oton přišel!
Vid', že přijde?

BELISA: Jak díš sama,
třeba doufat.

(Ustoupí s prací do pozadí.)

SCÉNA 3.

Vystoupí Juan, za ním Feliciano.

JUAN: Ze srdce se těším tomu,
s Belisou že brzy svatbu
budeš slavit, dobrý hochu.
Je to děvče, pravá perla,
vzornou bude hospodyní,
výtečnou ti pomocnicí
a mně jistě druhou dcerou,
Lisarda až též se provdá.
Doufám pevně tímto sňatkem,
žeš dal pro vždy, pro vždy s bohem
marným snům o liché slávě,
o lesku i o nádheře
panstva dvoru královského.

FELICIANO: Z celé duše, drahý otče!

JUAN: To rád slyším, není třeba
tíhnout výš, než stav náš velí
a náš stav je starý, čestný,
netřeba zaň styděti se.
Král sám k pluhu musí úctu
míti stejně, jako k meči,
ano větší, nebo pluhem
dobýváme, co meč hájí.
Však jsem také svému hostu
z Paříže to řekl včera
zřetelně a bez obalu,
denně jistě, mluví s králem,
může mu to říci klidně,
vzkázal jsem to jemu stejně,
jak on druhdy po Lisardě

vzkázal mi, že on je králem.
Dobrá, já jsem králem taky
třeba v koutě, přec vždy králem.

FELICIANO: Jak byls spokojen s tím hostem,
jak se choval při odjezdu?

JUAN: Výborně, já věru hlavu
napravil mu, celý změněn
odjížděl pln srdečnosti,
upřímně mně tisknul ruku,
pravil, při tom usmíval se:
Nezřel jsem vás naposledy!
Dosti však – teď rci mi ještě,
spokojen jsi, milý hochu,
s věnem, Belise jež dávám,
s půli statku, s půli zahrad,
lesa, skotu? Druhá půle
Lisardy jest, až se provdá.

FELICIANO: Spokojen, ó, drahý otče,
zasypal jste nás svou láskou
po knížečku...

JUAN: Zadrž, hochu,
zasypal jsem vás, jak sedlák
můž své děti zasypati,
ke knížeti vše mi chybí;
lepší šlechtic býti duchem,
než jím tolika se zváti.
O tebe již postaráno,
hůře bude o Lisardu,
nevíš-li snad, zdali v taji
nemiluje - je-li hodný,
statný hoch to, třeba chud'as,

nechci tomu sňatku bránit,
ať jste oba stejně šťastni!

FELICIANO: Nevím otče, avšak myslím
Lisardy že přec by škoda
pro sedláka bylo, věř mi,
vzdělaná je, vycvičena
nad svůj stav, je útlé mysle,
jemných mravů...

JUAN: A co zbude,
nežli sedlák zase pro ní,
vždyť je dcera sedlákova,
nepřijde přec pro ni šlechtic
a bůh sám ví, kdyby přišel,
díval bych se divně na to...
Šlechtic zeť můj? Urozený,
velmožný pán? Jdi mi k šípku!

FELICIANO: Není to tak zcela k smíchu.
Ty jsi bohat, milý otče,
bohatší než mnohý šlechtic.
Co tě dělí od šlechtice -
pouze stupeň.

JUAN: Ani slova,
pouze stupeň, však ten hlavní:
starý rod a řada předků,
bohatýrů - nech to, hochu,
přihlédněme raděj k práci,
dost nám zbude ještě času
pohovořit o Lisardě
i o jejím příštím sňatku.

FELICIANO: Promluv raděj, otče milý,
s Lisardou dřív o tom.

JUAN: Jistě

učiním tak, nebo rád bych,
dřív než pro vždy zavru oči,
zřel své děti ve přístavu
vlastních krbů. -

(Zajdou do pozadí, Lisarda s Belisou předstoupí.)

LISARDA: Hled', tam v dálku
vidíš onen kotouč prachu?
Nyní jezdce rozeznávám,
věčný bože, to je Oton,
tušení mne nezklamalo
přišel, přišel!

BELISA: S koně svého,
sluhovi, ježž odevzdává,
sestoupil a k nám se běře.

LISARDA: Bože, jak je vystrojený,
kabátec má samé zlato,
ostruhy a meč jak svítí,
na klobouku modrý chochol,
věru sotva poznávám jej,
ještě v dálce v prachu cesty.

BELISA: Ustoupíme, drahá, trochu
neb již k nám sem zaměřuje
také otec upozorněn
udiven se dívá, pojďme!

(Ustoupí do pozadí.)

SCÉNA 4.

Juan, Feliciano na jedné straně, Lisarda, Belisa na druhé straně, mezi ně vejde Oton provázen dvěma jezdci, při jeho příchodu mluví Juan, jakoby jej nepozoroval, s Felicianem.

OTON: Zdař bůh lidé vaší práci!
Přicházím sem ode dvora
s poselstvím a prosím snažně,
povězte mi, kde jest Juan
sedlák a pán těchto statků?

JUAN (*předstoupí*):
Já jsem Juan, já jsem sedlák,
co mi, pane, přinášíte?

OTON (*k sobě*):
Je to ona, jak je krásná,
kdybych aspoň jedno věděl.

JUAN: Nuže, řek jsem, já jsem Juan!

LISARDA (*k sobě*):
Řekne-li pak o mou ruku!

OTON: Maršálek jsem králův Oton,
král a pán můj posílá mne

(*sahá za záňadří a vytáhne list*)

Juane k vám s tímto listem.

JUAN: Jakže ke mně? Milý pane,
v tom as bude omyl, nevím
co by král moh chtít na mně.

LISARDA (*k sobě*):
Běda, o mne nejedná se!

OTON: Nevím, co by král chtěl na vás,
píše vám to...

JUAN: Král mně píše?

OTON: Vlastnoručně – prosím, berte
z mojí ruky dopis krále.

JUAN: Jaké jsou to žerty, pane,
mě a dopis, král mi píše?
Toho přec nezasloužím,
nemohu ten dopis ani
dobře vzít do hrubých rukou,
rukavice nenosím však,
jaká pomoc, *(vezme list)* nuže, dobrá,
uvidíme, co král píše,
vy mé díky vemte, pane,
po selsku dím: Zaplať pán bůh!
(Otevře list a podá jej Felicianovi.)
Zde máš, ty máš mladší oči,
přečti mi ten dopis králův.

Fileto, Bruno, Salvano a jiní z chasy (přiblížili se zvědavě od zadu).

FILETO: Co as píše?

BRUNO: To-li dobře
uvážím na všechny strany
v dopise to bude státi.

SALVANO: To máš pravdu.

FILETO: Král as slyšel
ovoce dnes že tu češém,
a tu asi zamlouvá si
soudek moštu.

BRUNO: Tak to bude.

JUAN: Přestaňte již s hloupým žvástem
u sta hromů! Čti již, hochu.

FELICIANO (*čte*):

Milý strýčku! Představený pařížský, s kterým jsem dnes ráno o tobě hovořil, vyprávěl mi, když u tebe večeřel a noclehoval, že byls tak laskav a ochoten a že jsi řekl: Kdyby král můj byl v bídě a potřeboval sto tisíc skudů, milerád bych mu je zapůjčil. Vidíš strýčku, to se ti povedlo a já tvé nabídnutí milerád přijímám. Jsem opravdu v okamžitých cozpacích a tvé peníze mi dobře vypomohou. Posílám ti svého maršálka, hraběte Otona, a prosím, abys držel své slovo a laskavě mu je vyplatil.

Tvůj vděčný Král.

FILETO: Trochu drahý je ten strýček.

BRUNO: Tento mošt je příliš vzácný.

SALVANO: Sto tisíc, toť – celé jmění.

JUAN: Ano, ovšem, tak jsem řekl,
přiznávám se, nebo pravdu,
plnou pravdu z duše celé
pravil jsem a držím slovo.
Král má starost, o sto tisíc -
já se nemohu s ním příti,
vždyť je vlastně všecko jeho:
dvůr, skot, pole, krev má všechna
i mé děti král můj volá,
hrdě: Zde jsem! odpovídám...

OTON (*k sobě*):

O Lisardě ani řeči
nebylo v tom celém psaní,
liche moje podezření!

LISARDA (*k sobě*):

Ted' však řekne o mou ruku,
nevhodná však chvíle zdá se
nyní k tomu – ticho, srdce!

JUAN: Ano, král chce moje jmění,
s ochotou mu vydám všechno,

(*k chase*)

připravte mi rychle mezky,
na něž pytle naložíme
s penězi... (*k Otonovi*)
pan maršálek půjde se mnou,
vyplatím tu částku jemu,
podle vůle svého krále!
Pojďte, pane!

LISARDA: Zadrž, otče,
hle, tam nový kotouč prachu,
nový rytíř k nám se běže,
slézá s koně a též dopis
nese v ruce...

OTON (*k sobě*):

Jiný posel,
o tom král mi neřek slova.
Tenkrát jistě o Lisardu
bude zápas...

FILETO: Král snad vydlužil si jinde
a teď píše, že víc nemá
našich peněz zapotřebí.

BRUNO: Nebo počítal snad špatně,
potřebuje ještě více.

SALVANO: Však tu posel, uhlídáme.

FILETO: Nevěštím nic veselého.

SCÉNA 5.

Vejde Finardo provázen dvěma jezdci, v ruce nese dopis. Předešlí.

FINARDO: Zdař bůh, lidé! Jedu dobře?

Je tu Juan mezi vámi,
Juan sedlák?

JUAN: Zde jsem, pane!

FINARDO: Přináším vám dopis krále.

JUAN (*vezme dopis, otevře jej a podá Felicianovi*):

Díky, pane! Čti můj hochu.

FILETO: Já se zalknu zvědavostí.

BRUNO: To nejhorší teprv přijde!

FELICIANO (*čte*):

Nediv se, milý strýčku, že tě novým listem obtěžuji. Ale vzpomněl jsem si, když již odejel můj první posel, že představený pařížský mi vypravoval, že jsi též se vyslovil, že bys mi nejen půjčil sto tisíc skudů, nýbrž že bys mi i své děti poslal, kdybych jich při dvoře potřeboval. A tu mi napadá, jakou potíž mám se všemi maršálky a úředníky a komorníky, že bych tvoje nezkažené, hodné děti dobře mohl k obsluze potřebovati a sice infantka, má sestra, tvou dceru Lisardu a já tvého syna Felicianu, který prý beztoho touží po službě při dvoře. Bud tedy, milý strýčku, tak laskav a pošli mi ty děti po druhém maršálku, jenž ti ten dopis odevzdá, hraběti Finardovi ještě dnes.

Tvůj Král.

OTON (*k sobě*):

Bože, o Lisardu běží!

LISARDA (*k sobě*):

Ke dvoru, ach, jaké blaho,
teď jej budu vídat denně!

FELICIANO (*k sobě*):

Nyní sen můj vyplněný!

BELISA (*k sobě*):

On má k dvoru, on můj ženich?

OTON (*s pohledem na Lisardu*):

Ona září, miluje mne!

Teď chci třeba rvát se s králem!

JUAN (*stál po přečtení dopisu zdrcen*):

Moje děti... obě děti...

ke dvoru, pryč, na vždy, obě?

FINARDO: Tak to aspoň v listu stojí.

JUAN: Velký bože, kdybych věděl,
kde jen jest ten představený,
který měl tu vyřídilku
věrně vše to řekl králi,
já bych dal mu...

FELICIANO: Milý otče,
rozvažte, oč jedná se tu,
nermuťte se k vůli tomu!

JUAN: Obě děti... proč jen obě?
Jedno aspoň kdyby vzal si,
ale obě - syna, dceru,
teď když stár jsem, syn když svatbu
slaviti má? Je to možné
obě moje drahé děti,
peníze vem tisíc d'áblů, ale děti, to je příliš!

LISARDA: Když jste jednou řekl „ano”,
nelze po druhé „ne” říci!

JUAN (*se vzchopí hrdě*):

Ty jsi moje pravá dcera
dobře řeklas, třeba slovo
dodržeti, on je král můj,
povinen jsem sloužit jemu,
on se nemá ve mně zklamat.
Dcero má i ty můj synu
vydáte se s těmi pány,
jeden peníze mu vezme,
druhý vezme moje děti,
jak jest vůle mého krále!

(*Kyne Otonovi a Finardovi a odchází.*)

OTON: Zdá se, že jest velmi dojat.

FELICIANO: Miluje nás příliš, pane.

OTON: Buďte s bohem, u dvora se
častěj nyní uhlídáme.

(*Odejde za Juanem.*)

LISARDA (*k sobě*):

Pro mne nemá ani slova?
Ani pohled ani úsměv?
Hněvá se snad? Je mu líto,
že mi slíbil státi v slovu?

BELISA (*k Felicianovi*):

Odejdeš mi?

FELICIANO: Vidiš, musím,
slyšelas přec vůli krále,
však se brzy pro tě vrátím,
zatím tady potěš otce!
Fileto a Bruno, slyšte,
mými budete teď sluhy, se mnou půjdete...

FILETO: Ó, rádi,
chci též zkusit svoje štěstí
u dvora, mám schopnost k tomu.

BRUNO: Za to já mám z dvora hrůzu.

FILETO: Dej mi, brachu, dobré slovo,
naučím tě všechny klíčky
dvorské služby.

FINARDO: Čas již pílí
pojd'te slečno i vy, pane!

FELICIANO: Třeba již se připravit
a dát ještě s bohem otcí.

(Odcházejí Finardo, Lisarda, Feliciano, Belisa.)

BRUNO: Fileto, slyš, nezapomeň
po cestě mne poučiti
o těch klíčcích panské služby.

FILETO: Až je budu, brachu, znáti,
milerád je povím tobě.

SALVANO: Vesele jsme začli česat
ovoce dnes, ale divně
k večeru se rozcházíme.
Buď jak buď, mně to jen zdá se,
že náš Juan není více
jak byl králem ve svém koutě;
v panské zvůle chví se poutě
a jak král chce – ohýbá se!
(Odejde za ostatními.)
Opona spadne.
Jednání čtvrté.
Síň v královském paláci v Paříži, vzadu opona spuštěna.

Jednání čtvrté.

Síň v královském paláci v Paříži, vzadu opona spuštěna.

SCÉNA I.

Král, Infantka, Marino.

KRÁL: Nu, co říkáš, milá sestro,
tomu mému dobrodružství?

INFANTKA: Věru, se ti vydařilo.

KRÁL: To však ještě konec není,
čekám posly od sedláka,
Finardo a hrabě Oton
za sebou šli do vesnice,
jeden přinést peníze má,
druhý děti sedlákovy...

INFANTKA: V tom tě jistě sedlák zklame.

KRÁL: Myslíš, nedodrží slova?
Spoléhám naň, jeť on ryzí
povaha, co řek to platí,
jak by král to řek, vždyť on sám
též je králem na své hroudě.
Infantka. Hrabě Oton nějak nerad
nevrlý a zasmušilý
s poselstvím šel do vesnice.

KRÁL: Však to chápu, nevíš ani
blázínek ten co si myslí,
že snad já se také dvořím
krásné dceři Juanově.
Marino. Jíž on slíbil dáti ruku.

INFANTKA: Slíbil, ale nyní zdá se,
ukvapený slib jej mrzí.

KRÁL: Pak by musil mluvit se mnou,
nedám jen tak zahrávati
s dívkou hodnou, jemných citů,
jakou dceř je sedlákova.
Jestli nerozvážně řekl
závažné pan hrabě slovo,
ať je hledí vyplniti;
zahanbiti přec se nedá
sedlákem, já sám chci ručit
a se postarati o to,
sličné dceři Juanově
by dodržel Oton slovo.
Za urážku osoby své
musil já bych považovat
urážku tu Juanovu
a též, ví to svatý Diviš,
potrestat ji podle toho!

INFANTKA: Příliš živě můj pan bratr
o sedláka teď se stará,
podivno tak, za jednu noc
získal Juan ve tvých očích?

KRÁL: Ba že získal, milá sestro,
a mám pevné přesvědčení,
že v něm neklamou se posud,
je to velké, ryzí srdce,
pod skořápkou neúhlednou
velká perla vzácné ceny.

(Vejde hrabě Oton.)

SCÉNA 2.

Oton, Předešlí.

OTON: Poselství mé vykonáno.

KRÁL: Nuže zpátky, pane hrabě,
srdečně mi buďte vítán,
a co sedlák?

INFANTKA: Že se zdráhal
peníze vám vysázeti?

OTON: Nezdráhal se ani na mžik,
na hotově před mou tváří
peníze hned vysázel mi
zrovna, jak jsem žádal o ně
ani o groš míň...

KRÁL: Nu vidíš,
že jsem pravdu měl, když věřil
v poctivé jsem jeho tahy
a v tu jeho duši ryzí!

INFANTKA: Případ je to neslýchaný.

KRÁL: Ba sto proti jedné sázím,
že mi i své děti pošle...

OTON: Hrabě Finardo jde za mnou,
a s ním Juanovy děti,
Lisarda a Felician...

INFANTKA: Jak? I ty dal bez váhání?

KRÁL: Za pluhem muž lepší nestál.

OTON: Ne tak zcela bez bolesti,
ale dal je potom přeci,
ochoten své držet slovo,

z Paříže jež představený
od něj slyšel.

INFANTKA: Věrná duše!

KRÁL: Ano věrná a tak vzácná!
Že chci dáti světu příklad,
kterak cením takou věrnost.

OTON: Milosti, zde přicházejí.

SCÉNA 3.

Předešlí. Finardo přivádí Lisardu a Feliciana, v pozadí Fileto a Bruno.

FINARDO: Juan sedlák svému králi
posílá zde obě děti.

FELICIANO (*kleká před králem*):
Dovol, jasný pane, zlíbat
bych směl tobě obě ruce!

LISARDA (*kleká před infantkou*):
A vám nohy, milost paní!

KRÁL: Vítání mi oba buďte!

INFANTKA: Lisardo, my se již známe,
mluvily jsme tenkrát spolu
u hřbitova...

LISARDA: Ba v mém srdci
pro všechny to vryto časy.

OTON (*k sobě*):
Jak je milá, jak je krásná!

INFANTKA (*k Otonovi*):
Otcí ve všem podobá se.

KRÁL: Musíš nyní, milá sestro,
pomoci mi, bych moh splatit
velký dluh svůj Juanovi.
Sto tisíc - to nejsou žerty!
Vezmeš mezi svoje dámy
Lisardu?

INFANTKA: Ba mileráda!

LISARDA: Milosti, jak děkovati
za takovou vzácnou přízeň?

KRÁL: Netřeba ti děkovati,
že tu stojíš, že tu dýcháš,
díkem je nám dostatečným.

OTON (*k sobě*):
Tvrdošíjně se jí koří,
jak mně na schvál by to dělal,
přede všemi vyznává jí
svoji přízeň, svoji lásku.

KRÁL: Feliciana, vy hrabě,
zařadíte do tělesné
mojí stráže, pozděj vhodné
pro něho se najde místo,
při dvoře až ohlédne se,
v jeho mravy, zvyky pozná.

OTON: Učiním, jak poroučíte.

FELICIANO: Tisícere díky, pane!

KRÁL: Nyní můžete jít oba,
vyměnit tyto šaty
venkovské a neúhledné
za nádherné, zlatem tkané,
dvorský řád jež předpisuje,
pak zde shledáme se zase;
svou vám další vůli zjevím.

INFANTKA: Pojd', Lisardo!

OTON (*k Felicianovi*):
Pojďte, pane!

(*Odejdou Lisarda s Infantkou a Felician s Otonem.*)

KRÁL: Finardo, vy pospíšíte
zpátky do vsi k sedlákovi
s vyzváním, by dostavil se

do zámku sem do Paříže
bez meškání ihned s vámi.

FINARDO: Bude-li se, pane, zdráhat?

KRÁL: Bud jak bud', jej přivedete,
prostředků všech lze vám užít,
přemlouvání i všech slibů,
násilí též, jak jen chcete.
Doufám však, že dá si říci
nebo láska k dětem jeho,
touha, by je opět spatřil,
přemohou již jeho pýchy
malicherné směšné vzdory.

FINARDO: Přivedu jej do večera!

(Odejde.)

KRÁL (uzří Fileta a Bruna):
Vida také staří známí,
co tu chcete?

FILETO (*k Brunovi*):
Odpověz mu!

BRUNO (*k Filetovi*):
Užij rychle všech svých klíčků,
odpovídej!

KRÁL: Což jste němí?

FILETO: Milosti, my služebníky
máme mladého být pána.

BRUNO: Milostivě vzal nás sebou.

KRÁL: To mne těší (*hodí jim měšec*). Tady máte,
hleďte v čas si opatřit
slušný oblek!

(Odejde.)

FILETO: Sláva králi!

SCÉNA 4.

Fileto, Bruno.

FILETO: Brachu, teď mít budem časy,
dělat nic, jen očumovat,
dobře jíst a dobře pít,
spávat až do oběda,
zpropitné jen vybírat,
krásná je ta dvorská služba!

BRUNO: Ukaž, co jsme dostali zde,
(počítají peníze)
dej mi pěkně polovinu,
oba šat si koupit máme.

FILETO: Polovičku já si беру
na šaty dle vůle krále,
a tu druhou polovičku
ty mi necháš čestným darem,
když ti povím všecky klíčky,
při dvoře jichž užívají,
bys tu přišel k svému štěstí.

BRUNO: Vždyť jsi řekl, že sám nic nevíš.

FILETO: Hlupáku, teď vím již všechno.

BRUNO: Dobrá, tak si díl můj ponech,
ale mluv již!

FILETO: Poslyš tedy:
Vždycky hled' jen tiše mluvit,
a na špičky našlapovat,
bez hlomozu sály chodit,
poslouchat, kde co se šustne,
podle větru, odkud fouká,

vždy se točit, záda shýbat,
slibovat moc, plnit málo,
vyzvídat, však to, co vyzvíš,
za peníze dobře prodat,
na chudáasy, ubožáky
zpupný být a houknout na ně,
s vrchu hledět na měšťáky,
pohrdavě, velkopansky,
dát si platit za mlčení,
dát si platit za vše, ať již
neviděl jsi to neb viděl,
kývati, když pán tvůj kývá,
odporovat, když mu libo.

BRUNO: Zadrž, nech si také kličky,
povaha má nehodí se
k takým rejdům.

FILETO: Milý brachu,
taks měl raděj zůstat ve vsi,
patrno že nemáš vlohy
ke státnictví...

BRUNO: Raděj pojďme
opatřit si nové šaty,
beztoho se panstvo vrací.

(Odejdou.)

SCÉNA 5.

Infantka, Lisarda (v obleku dvorní dámy) král, Oton, družina.

INFANTKA: Za upřímnost tvojí díky;
uzříš brzy, že jen omyl
zavinil to a že brzy
zvítězí tvá věrná láska.

KRÁL: Nové šaty jak ti sluší,
Lisardo, tys jako slunce,
jako mrak nás osvěcuješ.

OTON (*k sobe*):
Zas tak drze se jí dvoří!

LISARDA: Opak spíš by zde byl pravdou,
my jen mrak jsme a vy slunce,
jímž mrak tmavý svítí nachem.

KRÁL (*mluví potichu dále s Lisardou*):

OTON (*k sobě*):
Zas ty šepety - já se zblázním!
Musím přec je vyrušiti,
co jen honem... (*nahlas*) Smím-li prosit,
čas je zasednouti k stolu.

Král (*nevšímá si ho a mluví dál s Lisardou*):

OTON: Tabule je připravena.

KRÁL: Jak že? - Dobře, času dosti
ještě máme, nutné věci
Lisardě zde musím říci.

OTON: Já však myslil...

KRÁL (*k sobě*):
Kterak žárlí!

(Na hlas.)

Co jste myslil, pane hrabě?

OTON: Čas je k jídlu.

KRÁL: Čekám hosty.

OTON: Hosty? A já nevím o tom,
bez maršálka svého král můj
hosty zve, aj to mi líto,
myslím, že jsem nezasloužil
takového pokoření.

KRÁL: Pokoření? - A já myslím,
že jsem od maršálka svého
nezasloužil, v podezření
aby choval svého krále.

OTON: Milosti, já nerozumím.

KRÁL: Však vy brzy pochopíte.

SCÉNA 6.

Předešlí, vejde Finardo.

KRÁL: Tak juž zde zas - a co Juan?

FINARDO: V půli cesty do Paříže
potkal jsem ho, s dívkou spěchal,
nevěsta, jež syna jeho,
o svých dětí příští osud
strachuje se.

KRÁL: A šel s vámi?

FINARDO: V předsíni juž čeká, pane!

KRÁL: Nuže, tak jej zavolejte!

LISARDA (*k sobě*):

Bože, jak to skončí s otcem,
vzdornou mysli všecko zkazí!

SCÉNA 7.

Předešlí, vejde Juan, za ním Belisa, Lisarda postoupí jim vstříc, král kyne Juanovi, aby přistoupil blíže.

JUAN: Zde jsem, pane na tvé slovo.

KRÁL: Juane, já vítám tebe!

JUAN: Vyslovit rač svoji vůli!

(Poznává krále.)

Hrome, toť pan představený
z Paříže!

KRÁL *(přísně)* :

Ted' dosti žertu!
Pokorné je tvoje slovo,
ale vzdorná je tvá mysl.
Což jsem divá lesní šelma,
že mi nechceš patřit ve tvář!
Že i náhrobní tvůj kámen
tím se chlubí, svého krále
že jsi nezřel celý život?
Odpověz mi bez vytáček!

JUAN: Pane, já chtěl klidně zemřít
v tichém koutě rodné vísky.

KRÁL: Já jsem král, ty poddaný jsi,
proč máš hrůzu před mou tváří?

JUAN: Nemám hrůzy před tvou tváří
nebo miluji tě, pane,
však ti musím říci pravdu,
kdykoliv jsi jel vsí naší,
já vždy tuchu živil v srdci,
sotva že tě uzřím, králi,

že můj celý tichý život
otřesen v své hloubi bude,
že mne stihne zmar a zkáza.
Vidíš, pravdu měla tucha,
neznán byl jsi u mne hostem,
a již nelad od té doby,
mrzutosti a zlá vůle
padly mojí na rodinu,
sotva jen že jsem tě spatřil.
Ztratil jsem své obě děti,
tvoji vůlí - odpusť, pane!

KRÁL (*mírně*):

Juane můj, upokoj se,
za tvůj odboj, za tvé vzdory
chci tě pouze mírně trestat.

LISARDA (*k sobě*):

Přec jen trestat, věčný bože!

KRÁL: Vid', že unaven jsi, strýčku!

JUAN: Proč mne, králi zahanbujes
tímto jménem?

KRÁL: Což pak nejsi
rovněž králem na své hroudě?
Králové však mezi sebou
strýčkové se nazývají.
Ty jsi umdlen, hle, zde křeslo!

(*Pážata přišoupnou křeslo.*)

Tak se posad'!

JUAN: Ale, pane...

KRÁL: Hrome, teď se, strýčku, posad',
jak tys děl, já rovněž pánem

jsem v svém domě a zde rovněž
moje mravy, zvyky platí.

JUAN (*sedá*):

Pravdu máš, juž, pane, sedím.

KRÁL: Těší mne, tvé pohostinství,
že ti mohu odplatiti
ve svém domě.

JUAN: Odpust', králi,
kdybych býval tenkrát věděl
ty žes králem, byl bych lépe pohostil tě.

KRÁL: To juž pozdě,
nevadí, však za tvou půjčku,
strýčku, chci ti poděkovat.

JUAN: Prosím, bys to vlídně přijal
ne za půjčku, ale za dar,
vždyť tvým vše je, svým co zovu!

KRÁL: Umíš dobře odpovídat.
Ještě něco, když jsem ráno
opouštěl tvůj statek, všecka
pole, sady, lesy, luka,
dvorce svoje ukázals mi,
a já viděl, že jsi bohat.
Třeba, abych také tobě
pověděl, kdo vlastně já jsem.
Francie král mluví s tebou,
od Rýna až ku Garonně,
od Flanderska ku Navařře,
od Calais až v Arles vládnu,
Champagnsko a Normandie,
Burgund, Bretaň s Hanquedocem,
Provenc, Isl de France jsou moje

jako léna, vévodové,
hrabata a baronové
jsou mí služi, vasalové;
desetkrát víc za rok jeden
na daních já беру peněz,
nežli ty máš na svém jmění,
já mám lodě, města, sady,
stříbro, zlato, drahokamy,
diamanty mám a perly.
Radů víc a úředníků,
než ty chasy ve svých dvorcích,
vojska mám co písku v moři,
každý pokyn můj je skutkem,
každý sen můj hned se splní,
vůle moje všemohoucí!
A já vladař, pán a král tvůj,
když jsem tebe viděti chtěl,
musil zapřít svoji pýchu,
tajně v noci přijít k tobě,
žebrot o tvé pohostinství?!

JUAN: Uznávám svou vinu pane,
velký blud mne jal do sítí,
odpusť, prosím, smilování!

(Klekne.)

KRÁL *(jej zvedne):*

K hostině já tebe pozval
a ne k soudu. Pojd' me jisti!

(Na pokyn králův vyhrne se zadní opona, vzadu je uchystaná nádherná tabule, pážata přinesou pokrytý stůl do popředí.)

Dost jsme, strýčku, otáleli!
Prosím, všichni posad'te se!

(Fanfára za scénou, všichni sednou, král posadí Juana v čelo tabule a sám sedne vedle něho, princezna vezme od pážete mísu a podává ji Juanovi.)

INFANTKA: Prosím, berte, milý hosti!

JUAN: Jak vy sama? Ne, ta milost!

KRÁL: Nechte řečí, raděj hled'te
do sytosti jíst a pít!
Prosím, sestro, rač mu dolít!

INFANTKA: S radostí!

(Naleje Juanovi.)

KRÁL *(pije):*
Nuže, milý strýčku,
piju na tvé zdraví!
Všichni. Sláva!

(Pijí.)

JUAN: Milosti, já nezasloužím,
čím jsem tady obmyšlený,
tolik pocty...

KRÁL: Ani slova,
při stole mám rád jen hovor
lžic a nožů, také mravy
platí, strýčku, na mém dvoře,
kde jsem jak ty doma králem.

SCÉNA 8.

Vejde Feliciano v rytířském šatě, za ním Fileto a Bruno, oba v lokajských oděvích.

FELICIANO: Bože, jak lze věřit zraku,
otec s králem jí, co vidím,
Belisa též mezi hosty?

KRÁL: Ber jen dále, milý strýčku!

JUAN: Jsem již syt.

KRÁL: Však proč jsi smutný?

JUAN: Bojím se, ó, pane, chválit
den dřív, nežli zajde slunce.

KRÁL: Rozumím ti, však se neboj,
hostem jsi ty svého krále,
host je svatý.

JUAN: Díky tobě,
já však zvykl na upřímnost
a tu musím se ti vyznat,
že mne děsí v pozadí tam
v maškarách ti zakuklenci.

KRÁL: Myslíš snad, že je to kat můj
se svou chasou, milý strýčku,
tenkrát opravdu se mýlíš.
Předstupte sem!

(Před krále předstoupí tři maškary ve fantastickém kroji, nesoucí na třech hedvábných polštářích zlaté žezlo, stříbrné zrcadlo a železný meč.)

Hled', ten první
nese žezlo mojí vlády,
kterým národy své řídím,

(Král vezme žezlo)

doufám, že ty ode dneška
s důvěrou jen budeš zírat,
Juane můj, k tomu žezlu?

JUAN: S důvěrou a oddaností!

KRÁL: Zrcadlo, jež druhý nese,
symbolem je mocí králů,
kteří rovněž zrcadly jsou,
v kterých celý svět se zhlíží.

(Vezme zrcadlo.)

Juane, hled' do zrcadla,
vidíš v něm svou malou pýchu,
uznáváš, kdo pravým králem?

JUAN: Chvěju se a mlčím v bázni.

KRÁL: Meč ten, který nese třetí,
odplaty je meč a trestu,

(vezme meč)

jen kdo zlý, se jeho leká,
Juane můj, ty se neboj,
pro tebe tu ještě čtvrtý
zakuklenec něco nese.

(Předstoupí čtvrtý zakuklenec, na polštáři má tři pergamenové svitky a měšec s penězi.)

Listinou tou *(vezme první svitek)* zapisuji
hrady Raux a Tillie tobě,
jako léno tvému synu,
druhou touto vracím tobě
s úroky sto tisíc skudů,
ježs mi půjčil, dvojnásobně,

věnem je dej svoji dceři,
ženicha mám též již pro ni,
jestli ovšem vyléčen jsi
z nechuti své k všemu panstvu.
Hrabě Otone, zde vaše
nevěsta je, doufám nyní
vyhojen jste z žárlivosti!

OTON: Velký králi!

KRÁL: Dříve otce
o svolení proste; strýčku,
požehnej přec těmto dětem!

JUAN: Když tvá vůle, ať si padnou do náručí!

LISARDA: Díky! Díky!

(Objímá se s Otonem.)

KRÁL: A tím třetím pergamenem
jmenuji tě správcem dvoru
královského, neb chci dáti
často tobě příležitost,
abys viděl svého krále.

JUAN: Zahanben tu, pane, stojím,
slovo říci, věř se bojím,
milosti tvé nezasloužím
a přec, odpust, neukojen
pouze z bludu svého zhojen
po milosti jiné toužím.
Šedesáte roků nesu
na své pleci, v božím soudě
jistě brzy souzeno mi
zemskému dát výhost plesu:
rád bych zemřel na své hroudě
mezi svými stády, stromy

v zákoutí svých rodných lesů.
Díky za vše, cos mým dětem
udělil, ó věř, že mládí,
hned se smíří s novým světem,
my však staří, my jsme rádi
při starém když zůstaneme,
cestou, kterou k hrobu jdeme,
nezvyklo nám v novém poutě
a já staré své rád nosím,
tož tě, pane, snažně prosím,
ruce zvedám, oko rosím,
nech mne umřít v tom mém koutě!

KRÁL: Jak si přeješ, staň se tobě,
dlouho žij a blaze v štěstí
a když ve starosti mdlobě,
neb na honu sveden v cestí,
přijdu k tobě, slib mi pouze,
že nebudeš prchat více
přede mnou, že v moje líce
klidně, jako přítel v touze
pohlédneš, že k stolu sednem
plné číše oba zvednám,
druzi ve přátelství stálém,
každý ve svém koutě králem!

(Juan klesá králi k nohám, tento jej zvedá, tuš trub a kotlů.)

Opona spadne.

Lope de Vega

Sedlák svým pánem

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 26. 2. 2012